

جهت اطلاع مدیران عامل محترم بانک‌های دولتی، غیردولتی، شرکت دولتی پست بانک، مؤسسات اعتباری غیربانکی و بانک مشترک ایران - ونزوئلا ارسال می‌شود.

با سلام؛

احتراماً، همانگونه که مستحضرنند مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات (تطبیق) در بانک‌ها در اسناد و متون گوناگون مورد توجه قرار گرفته و تعاریف مختلفی از آن ارایه شده است. لیکن، یکی از متداول‌ترین تعاریفی که در مقررات بانکی بسیاری از کشورها مورد استفاده قرار گرفته، عبارت است از: «احتمال زیان ناشی از شمول جریمه‌ها و مجازات‌های قانونی، تنبیهات نظارتی و آسیب به حسن شهرت به دلیل عدم رعایت قوانین و مقررات و سایر الزامات ناظر بر فعالیت‌های بانکی».

در سال‌های اخیر به دلیل افزایش حساسیت‌ها و دغدغه‌ها در سطوح ملی و بین‌المللی در خصوص سوء استفاده از بانک‌ها برای مقاصد و اهداف مجرمانه در زمینه‌هایی چون پولشویی و تأمین مالی تروریسم، نقض تحریم‌های بین‌المللی و نیز جرایم مالی به‌ویژه رشوه و اختلاس، موضوع رعایت قوانین و مقررات در بانک‌ها از اهمیت فزاینده‌ای برخوردار شده است؛ تا جایی که بسیاری از بانک‌های بزرگ دنیا خاصه بانک‌های فعال در عرصه بین‌المللی، سرمایه‌گذاری‌های هنگفتی را برای مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات انجام داده و منابع انسانی و ساختار سازمانی خاص و مستقلی را به این امر مهم اختصاص داده‌اند.

با عنایت به این که در شرایط کنونی بانک‌های معتبر خارجی قبل از ایجاد روابط بانکی با بانک‌های طرف مقابل، موضوع جایگاه و کیفیت مدیریت ریسک رعایت قوانین و مقررات را مورد توجه قرار می‌دهند و در برقراری هرگونه ارتباط بانکی خواهان تکمیل و پاسخگویی به مجموعه‌ای از پرسش‌ها توسط بانک طرف مقابل در خصوص نحوه مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات و تأیید آن توسط مدیر ارشد مربوط هستند، اقتضاء می‌نمود اقدامات و تدابیر لازم برای ایجاد زیر ساخت‌های مناسب با هدف انطباق شبکه بانکی کشور با الزامات بین‌المللی در خصوص موضوع مذکور اتخاذ گردد.

بر همین اساس و به منظور ارتقای رعایت قوانین و مقررات در شبکه بانکی کشور سازگار با استانداردها و رویه‌های پذیرفته‌شده بین‌المللی و در راستای تکمیل ضوابط حاکمیت شرکتی در مؤسسات اعتباری موضوع بخشنامه شماره ۹۶/۵۱۹۳۵ مورخ ۱۳۹۶/۲/۲۴، تدوین الزامات ناظر بر رعایت قوانین و مقررات در مؤسسات اعتباری در این بانک در دستور کار قرار گرفت و با بهره‌گیری از آخرین استانداردها و اسناد منتشره بین‌المللی در این رابطه و نظرخواهی و مشاوره با صاحب‌نظران داخلی و خارجی، مقررات ناظر بر رعایت قوانین و مقررات در مؤسسات اعتباری تدوین شد و در یک‌هزار و دویست و سی و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۹۶/۷/۱۱ شورای پول و اعتبار در ۲۹ ماده و ۳ تبصره به تصویب رسید.

شایان ذکر است در این دستورالعمل، هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف شده به منظور انجام صحیح و دقیق مسئولیت خود در خصوص نظارت بر کفایت و اثربخشی مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات، کمیته رعایت قوانین و مقررات را ایجاد نماید. همچنین هیأت مدیره موظف است نسبت به ایجاد واحد دائمی رعایت قوانین و مقررات در ساختار سازمانی مؤسسه اعتباری متبوع خود اقدام نماید. واحد رعایت قوانین و مقررات وظیفه مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات در مؤسسه اعتباری را برعهده دارد. واحد رعایت قوانین و مقررات مؤسسه اعتباری باید از اختیارات کافی، جایگاه سازمانی مناسب، استقلال و دسترسی به هیأت مدیره برخوردار باشد. مدیرعامل، مدیران اجرایی و کارکنان مؤسسه اعتباری باید استقلال واحد رعایت قوانین و مقررات را مورد توجه قرار داده و از دخالت در وظایف آن خودداری نمایند.

علاوه بر آن، بر اساس دستورالعمل مذکور، هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است یک نفر را به عنوان مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات با مسئولیت کامل و اختیارات لازم برای اداره واحد رعایت قوانین و مقررات و اجرای وظایف محوله منصوب و برای تأیید به بانک مرکزی معرفی نماید. مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات باید واجد مهارت‌های لازم برای نظارت بر فعالیت‌های واحد رعایت قوانین و مقررات بوده و وظایف آن با وظایف سایر واحدهای اجرایی تداخل نداشته باشد؛ همچنین در هر یک از فعالیت‌های مربوط به کسب و کار یا واحدهای موجد درآمد فاقد مسئولیت‌های مدیریتی و مالی باشد و به طور همزمان به عنوان مدیرعامل، مدیر امور مالی، حسابرس ارشد یا سایر اعضای هیأت عامل ایفای نقش ننماید.

با عنایت به موارد فوق، ضمن ارسال یک نسخه از «دستورالعمل رعایت قوانین و مقررات در مؤسسات اعتباری» و اعلام این که دستورالعمل مذکور شش ماه پس از تاریخ ابلاغ، لازم‌الاجرا است، خواهشمند است دستور فرمایند ضمن تمهید مقدمات اجرای آن، مراتب به قید تسریع و با لحاظ مفاد بخشنامه شماره ۹۶/۱۴۹۱۵۳ مورخ ۱۳۹۶/۵/۱۶، به تمامی واحدهای آن بانک / مؤسسه اعتباری غیربانکی ابلاغ شده و بر حسن اجرای آن نظارت دقیق به عمل آید. ۳۴۷۰۷۸۵/

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

حمیدرضا غنی آبادی

۳۸۱۶

عبدالمهدی ارجمندنژاد

۳۲۱۵-۰۲

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

دستورالعمل رعایت قوانین و مقررات در

مؤسسات اعتباری

مصوب مهرماه ۱۳۹۶

«بسمه تعالی»

«دستورالعمل رعایت قوانین و مقررات در مؤسسات اعتباری»

در اجرای مؤثر بند «ب» از ماده (۱۱) قانون پولی و بانکی کشور و به منظور کاهش ریسک‌های مالی، عملیاتی و شهرت ناشی از عدم رعایت قوانین و مقررات در مؤسسات اعتباری، «دستورالعمل رعایت قوانین و مقررات در مؤسسات اعتباری» که از این پس به اختصار «دستورالعمل» نامیده می‌شود به شرح زیر تدوین می‌گردد:

فصل اول: تعاریف

ماده ۱- در این دستورالعمل عناوین ذیل به جای عبارات مربوط به کار می‌روند:

- ۱-۱- **بانک مرکزی:** بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛
- ۲-۱- **مؤسسه اعتباری:** بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی که به موجب قانون و یا با مجوز بانک مرکزی تأسیس شده و تحت نظارت آن بانک قرار دارد. در این دستورالعمل، شعبه بانک خارجی نیز مؤسسه اعتباری محسوب می‌گردد؛
- ۳-۱- **شعبه بانک خارجی:** واحد عملیاتی از یک بانک خارجی که با مجوز بانک مرکزی به انجام عملیات مجاز بانکی در جمهوری اسلامی ایران مبادرت می‌نماید؛
- ۴-۱- **قوانین و مقررات:** تمامی قوانین، مقررات، استانداردهای لازم‌الاجرا برای مؤسسه اعتباری در ایران و کشورهای که مؤسسه اعتباری در آن‌ها دارای واحد مستقل فرعی، شعبه و یا دفتر نمایندگی می‌باشد و همچنین کشورهای که مؤسسه اعتباری به نحوی از انجا در آن‌ها عملیات بانکی انجام می‌دهد.
- ۵-۱- **ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات:** احتمال زیان ناشی از شمول جریمه‌ها و مجازات‌های قانونی، تنبیهات نظارتی و آسیب به حسن شهرت به دلیل عدم رعایت قوانین و مقررات و سایر الزامات ناظر بر فعالیت‌های بانکی مؤسسه اعتباری؛

فصل دوم: مسئولیت‌های کلی هیأت مدیره

- ماده ۲-** هیأت مدیره مؤسسه اعتباری مسئول نظارت بر مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات است.
- ماده ۳-** هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است خط‌مشی رعایت قوانین و مقررات را که متضمن اصول کلی، فرآیندهای اصلی شناسایی، اولویت‌بندی، مدیریت و کنترل ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات و نحوه گزارش‌دهی است، تدوین و تصویب نماید.
- ماده ۴-** اولویت‌بندی موارد مشمول رعایت قوانین و مقررات باید با در نظر گرفتن ریسک‌هایی باشد که مؤسسه اعتباری با آن‌ها مواجه است.
- ماده ۵-** هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است حداقل یک بار در سال کیفیت و نحوه مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات در مؤسسه اعتباری را ارزیابی نماید.
- ماده ۶-** هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید از اجرای مؤثر خط‌مشی رعایت قوانین و مقررات اطمینان حاصل نماید و به هنگام شناسایی موارد نقض خط‌مشی مذکور، اقدامات اصلاحی و انضباطی مناسب را اتخاذ کند.
- ماده ۷-** هیأت مدیره موظف است به منظور انجام صحیح و دقیق مسئولیت خود در خصوص نظارت بر کفایت و اثربخشی مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات، کمیته رعایت قوانین و مقررات را ایجاد نماید.
- ماده ۸-** رییس کمیته رعایت قوانین و مقررات باید از میان یکی از اعضای غیراجرایی هیأت مدیره انتخاب شود.
- ماده ۹-** اعضای کمیته رعایت قوانین و مقررات باید حائز شرایط تخصصی لازم که توسط بانک مرکزی تعیین خواهد شد، باشند.
- تبصره -** اعضای کمیته رعایت قوانین و مقررات نباید در بیش از یک مؤسسه اعتباری عضو کمیته مذکور باشند.
- ماده ۱۰-** هیأت مدیره موظف است نسبت به ایجاد واحد دائمی رعایت قوانین و مقررات اقدام نماید. واحد رعایت قوانین و مقررات وظیفه مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات در مؤسسه اعتباری را برعهده دارد.
- ماده ۱۱-** هیأت مدیره موظف است وظایف واحد رعایت قوانین و مقررات را از وظایف واحد حسابرسی داخلی و بازرسی، به طور شفاف تفکیک نماید. واحد حسابرسی داخلی باید در چهارچوب برنامه‌ها و رویه‌های

حسابرسی داخلی، از کفایت و اثربخشی مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات اطمینان حاصل نماید.

ماده ۱۲- هیأت مدیره موظف است یک نفر را به عنوان مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات با مسئولیت کامل و اختیارات لازم برای اداره واحد رعایت قوانین و مقررات و اجرای وظایف محوله منصوب و برای تأیید به بانک مرکزی معرفی نماید.

فصل سوم: ویژگی‌ها و وظایف واحد رعایت قوانین و مقررات

۱-۳- ویژگی‌های واحد رعایت قوانین و مقررات

ماده ۱۳- واحد رعایت قوانین و مقررات مؤسسه اعتباری باید از اختیارات کافی، جایگاه سازمانی مناسب، استقلال و دسترسی به هیأت مدیره برخوردار باشد. مدیرعامل، مدیران اجرایی و کارکنان مؤسسه اعتباری باید استقلال واحد رعایت قوانین و مقررات را مورد توجه قرار داده و از دخالت در وظایف آن خودداری نمایند.

ماده ۱۴- کارکنان واحد رعایت قوانین و مقررات نباید هیچ‌گونه وظیفه دیگری در مؤسسه اعتباری بر عهده داشته باشند.

ماده ۱۵- واحد رعایت قوانین و مقررات باید به همه اطلاعات در واحدهای مختلف مؤسسه اعتباری در چهارچوب خطمشی و شرح وظایف خود دسترسی داشته باشد.

ماده ۱۶- واحد رعایت قوانین و مقررات مؤسسه اعتباری باید دارای منابع کافی (بودجه، نیروی انسانی و تجهیزات و امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری)، جهت انجام مؤثر مسئولیت‌های خود باشد.

ماده ۱۷- کارکنان واحد رعایت قوانین و مقررات باید دارای صلاحیت و تجربه لازم برای اجرای وظایف‌شان باشند. مهارت‌های حرفه‌ای کارکنان، به‌ویژه از نظر آگاهی در زمینه تغییرات قوانین و مقررات حوزه فعالیت مؤسسه اعتباری، باید به کمک آموزش ادواری و نظام‌مند حفظ شود.

۲-۳- وظایف واحد رعایت قوانین و مقررات

ماده ۱۸- واحد رعایت قوانین و مقررات موظف به ابلاغ و حصول اطمینان از استقرار و اجرای خطمشی رعایت قوانین و مقررات در تمامی سطوح مؤسسه اعتباری، از جمله واحدهای مستقل فرعی و شعب خارج از کشور آن، می‌باشد.

ماده ۱۹- واحد رعایت قوانین و مقررات در صورت مشاهده هرگونه موارد عدم رعایت قوانین و مقررات در چهارچوب خطمشی مصوب هیأت مدیره، رهنمودها و توصیه‌های لازم را جهت رفع نواقص و موارد مزبور به واحد اجرایی مربوط و در صورت نیاز به مدیرعامل ارایه نماید.

تبصره - در ارتباط با آن دسته از موارد عدم رعایت قوانین و مقررات که ارایه رهنمود و توصیه در خصوص آن‌ها منجر به بروز مفسده‌هایی خواهد شد، صرفاً بر اساس ماده (۲۰) عمل می‌شود.

ماده ۲۰- واحد رعایت قوانین و مقررات باید هرگونه موارد مهم عدم رعایت قوانین و مقررات در چهارچوب خطمشی رعایت قوانین و مقررات، حتی در خصوص مصوبات و تصمیم‌های هیأت مدیره را در اسرع وقت به کمیته رعایت قوانین و مقررات و هیأت مدیره مؤسسه اعتباری گزارش نماید.

ماده ۲۱- واحد رعایت قوانین و مقررات باید در خصوص وضعیت و کیفیت رعایت قوانین و مقررات در مؤسسه اعتباری گزارش‌های دوره‌ای را به کمیته رعایت قوانین و مقررات و هیأت مدیره ارایه دهد.

ماده ۲۲- واحد رعایت قوانین و مقررات باید برای اجرای وظایف خود در خصوص هر یک از موضوعات رعایت قوانین و مقررات به ویژه مقررات احتیاطی و الزامات مربوط به مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم، جرایم مالی و تحریم‌های بین‌المللی، شاخص‌ها و شیوه‌نامه‌هایی تدوین و به تصویب هیأت مدیره برساند.

ماده ۲۳- واحد رعایت قوانین و مقررات باید در خصوص رعایت قوانین و مقررات و سایر الزامات مربوط به فعالیت‌های مؤسسه اعتباری به هیأت مدیره، کمیته رعایت قوانین و مقررات، مدیرعامل و مدیران اجرایی نظر مشورتی و توصیه‌های لازم را ارایه نماید.

ماده ۲۴- مؤسسه اعتباری موظف است بر اساس سرفصل‌های اعلامی واحد رعایت قوانین و مقررات، برنامه‌های آموزشی لازم در خصوص مباحث مرتبط با رعایت قوانین و مقررات را به کارکنان مؤسسه اعتباری ارایه نماید.

ماده ۲۵- واحد رعایت قوانین و مقررات باید در راستای اجرای صحیح قوانین و مقررات، رهنمودهای لازم را به کارکنان مؤسسه اعتباری ارایه نموده و نیز به عنوان مرجعی برای پاسخ‌گویی به سؤالات کارکنان عمل نماید.

فصل چهارم: ویژگی‌ها و وظایف مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات

ماده ۲۶- مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات باید واجد شرایط و ویژگی‌های زیر باشد:

- ۱-۲۶- مهارت‌های لازم برای نظارت بر فعالیت‌های واحد رعایت قوانین و مقررات؛
- ۲-۲۶- دارای استقلال بوده و وظایف آن با وظایف سایر واحدهای اجرایی تداخل نداشته باشد؛
- ۳-۲۶- در هر یک از فعالیت‌های مربوط به کسب و کار یا واحدهای موجد درآمد فاقد مسئولیت‌های مدیریتی و مالی باشد؛
- ۴-۲۶- به طور همزمان به عنوان مدیرعامل، مدیر امور مالی، حسابرس ارشد یا سایر اعضای هیأت عامل ایفای نقش ننماید؛

ماده ۲۷- عزل و نصب مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات باید به پیشنهاد کمیته رعایت قوانین و مقررات و با تأیید هیأت مدیره و بانک مرکزی انجام گردد. عملکرد، حقوق و مزایای مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات باید به پیشنهاد کمیته رعایت قوانین و مقررات در هیأت مدیره بررسی و اتخاذ تصمیم گردد.

تبصره - در صورتی که مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات در انجام وظایف خود قصور نماید، هیأت مدیره موظف است پس از دریافت دستور بانک مرکزی مبنی بر برکناری وی، نسبت به جایگزینی فرد جدید اقدام نماید.

ماده ۲۸- مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات، مسئولیت کلی هماهنگی، شناسایی و مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات در تمامی سطوح مؤسسه اعتباری را بر عهده داشته و باید از پایش منظم و پیوسته رعایت قوانین و مقررات در مؤسسه اعتباری اطمینان حاصل نماید.

فصل پنجم: الزامات گزارش‌دهی رعایت قوانین و مقررات

ماده ۲۹- گزارش واحد رعایت قوانین و مقررات به هیأت مدیره و کمیته رعایت قوانین و مقررات باید حداقل در بردارنده موارد زیر باشد:

- ۱-۲۹- نتایج ارزیابی‌ها و بررسی‌های به عمل آمده در طی دوره با تأکید بر تغییرات کلیدی در وضعیت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات در مؤسسه اعتباری و نیز حوزه‌ها و موضوع‌هایی که به توجه ویژه و بیشتر هیأت مدیره نیاز دارند؛
- ۲-۲۹- خلاصه‌ای از موارد عدم رعایت قوانین و مقررات و نیز نقص‌های مدیریتی ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات در بخش‌های مختلف مؤسسه اعتباری؛

۲۹-۳- ارزیابی آثار موارد عدم رعایت قوانین و مقررات اعم از مالی و غیرمالی بر مؤسسه اعتباری (نظیر جرایم، اقدامات اداری، اقدامات انضباطی و سایر اقدامات اتخاذ شده در خصوص مؤسسه اعتباری و کارکنان آن توسط بانک مرکزی)؛

۲۹-۴- توصیه جهت انجام اقدامات اصلاحی شامل اقدامات انضباطی، در خصوص موارد عدم رعایت قوانین و مقررات و نقص‌های مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات؛

۲۹-۵- پیشنهادی از اقدامات اصلاحی انجام شده و ارزیابی کفایت و اثربخشی اقدامات مزبور؛

۲۹-۶- یافته‌ها و مشاهدات مربوط به فرهنگ رعایت قوانین و مقررات که در تمام و یا بخشی از مؤسسه اعتباری وجود داشته و می‌تواند منجر به افزایش موارد رعایت قوانین و مقررات شود.

«دستورالعمل رعایت قوانین و مقررات در مؤسسات اعتباری» در (۲۹) ماده و (۳) تبصره در یک‌هزار و

دویست و سی و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۹۶/۷/۱۱ شورای پول و اعتبار به تصویب رسید و شش ماه پس از تاریخ ابلاغ، لازم‌الاجرا بوده و از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این دستورالعمل ضوابط و مقررات مغایر با آن منسوخ می‌گردد.